

Archiv obce Ostrov u Bezručic

1904 - 1942

Inventář

EL NAD č.: 567

AP č.: 182

Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	5
III. Archivní charakteristika fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	5
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	5

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	6
---	---

Inventární seznam	8
--------------------------	---

Tiráž	10
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Ostrov u Bezdrůžic, německy Wostrowa, se rozkládá na katastrálním území téhož jména o rozloze 4,82 km² ve vzdálenosti 5 km východně od Bezdrůžic v nadmořské výšce 515 metrů. Osada byla pravděpodobně založena Švamberky. Nejstarší písemná zpráva pochází až z roku 1483. Před zrušením vrchnostenské správy v roce 1849 byla součástí panství Bezdrůžice, které patřilo Karlovi knížeti z Löwensteinu.

Pravomoc zrušené patrimoniální správy byla přenesena s platností od 1. ledna 1850 zčásti na nově zřízené prvoinstanční úřady okresní politické správy a zčásti na obecní samosprávu. Základem obecní samosprávy se staly místní (později též politické) obce zahrnující jednu, popř. několik katastrálních obcí (osad). Uvedeného roku se Ostrov u Bezdrůžic stal součástí místní obce Pláň, kterou tvořily katastrální obce Blažim, Krsov a Pláň. Nově ustanovená místní obec Pláň patřila do Chebského kraje, politického okresu Planá u Mariánských Lázní a soudního okresu Bezdrůžice. V roce 1868 se stal celý soudní okres Bezdrůžice součástí politického okresu Teplá a v roce 1902 byl opět začleněn do politického okresu Planá u Mariánských Lázní.

Od poloviny 60. let 19. století se jednotlivé osady snažily prosadit rozdělení pláňské místní obce, jejíž správa byla poměrně komplikovaná. K naplnění jejich snah došlo v roce 1874, kdy zemským zákonem pro království České bylo povoleno rozdělení místní obce Pláň na samostatné politické obce Ostrov u Bezdrůžic, Blažim, Krsov a Pláň podle jejich katastrálních území.

Po vzniku samostatné místní obce Ostrov u Bezdrůžic byly ustaveny obecní orgány – volený obecní výbor (od roku 1919 obecní zastupitelstvo), z jeho středu volené obecní představenstvo (od roku 1919 obecní rada) a obecní představený (neboli purkmistr či později starosta). Obec náležela do soudního okresu Bezdrůžice a politického okresu Teplá. Od roku 1902 byl celý soudní okres Bezdrůžice vyčleněn z tepelského politického okresu a připojen k politickému okresu Planá u Mariánských Lázní. Spojení vsi silniční sítí zajišťovala spojka na okresní silnici z Krs do Bezdrůžic asi z 90. let 19. století. Její prodloužení do Pláně bylo provedeno až v roce 1926.

Obec Ostrov u Bezdrůžic s německy mluvícím obyvatelstvem náležela církevní římskokatolickou správou do obvodu fary v Krsech, kam do poloviny 19. století docházely také ostrovské děti do školy. Od roku 1850 fungovala přímo v Ostrově u Bezdrůžic expozitura farní školy, která se v roce 1870 stala samostatnou jednotřídní obecnou školou, kam od roku 1854 docházely i děti z Krsova. Zprvu se vyučovalo v domku čp. 5 naproti rybníku, v roce 1899 byla postavena ve vsi nová školní budova.

Po Mnichovské dohodě z 29. září 1938 se Ostrov u Bezdrůžic stal součástí Říše a v rámci její územně správní organizace byl začleněn do říšské župy Sudety (Sudetengau), obvodu vládního prezidenta (Regierungsbezirk) Cheb se sídlem v Karlových Varech a územního obvodu úřadu landráta (Landrat) v Teplé.

Činnost Obecního úřadu v Ostrově u Bezdrůžic byla ukončena v květnu 1945 ustavením místní správní komise, kterou později nahradil místní národní výbor.

Vývoj počtu obyvatel a domů v místní obci

Rok	Počet	
	lidí	domů
1880	160	26
1890	178	24
1900	155	26
1910	144	27
1921	175	31
1930	173	37
1950	77	31

Přehled doložených starostů obce

Rok	Starosta
1925	Josef Marsch
asi 1928 - 1934	Franz Trübenbach
asi 1935 - 1938	Johann Trübenbach

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti byly po celou dobu fungování obecního úřadu pravděpodobně ukládány vždy u právě úřadujícího starosty. Dochování pouhé části původní obecní registratury lze přičíst nejen nízké úrovni o její péči či k jejímu častému stěhování, při němž obvykle docházelo ke ztrátám, ale především nezodpovědnému zacházení s německy psanými písemnostmi po skončení druhé světové války.

V květnu 1945 ukončil Obecní úřad v Ostrově u Bezdržic činnost a jeho agendu včetně spisovny převzala místní správní komise a pak Místní národní výbor (MNV) v Ostrově u Bezdržic. Na MNV zůstaly písemnosti obecního úřadu uloženy až do roku 1956, kdy archivářka Okresního archivu Stříbro Bohumila Lohrová zde vykonala prohlídku spisovny. Při této příležitosti provedla skartaci písemností MNV, při níž našla dvě úřední knihy a několik spisů z doby před rokem 1945, které pak jako archiválie převzala k trvalému uložení do Okresního archivu ve Stříbře.

Po správní reorganizaci z roku 1960 byl 25. října 1963 archivní fond Obecní úřad Ostrov u Bezdržic předán Okresnímu archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Podle záznamu v knize přírůstků (přírůstkové číslo 234) bylo delimitováno celkem 7 knih, 1 podací protokol a 1 balík aktového materiálu, vše vymezené lety 1916-1953, z nichž část archiválií náležela do fondu MNV Ostrov u Bezdržic. V roce 2000 byl v souladu s metodickým návodem na pořádání a inventarizaci archivních fondů, vydaným archivní správou Ministerstva vnitra v Praze dne 31. ledna 2000 čj. AS/1-284/2000, původní název fondu Obecní úřad Ostrov u Bezdržic nahrazen názvem novým Archiv obce Ostrov u Bezdržic.

III. Archivní charakteristika fondu

Vzhledem k malému množství dochovaných archiválií byl fond Archiv obce Ostrov u Bezdržic rozdělen pouze do základních diplomatických kategorií, a to knihy a spisový materiál. U knih tvoří jednu inventární jednotku každá kniha, u spisového materiálu pak věcně vymezený soubor písemností.

Původcem fondu je Obecní úřad Ostrov u Bezdržic, jeho časový rozsah vymezují roky 1904-1942. Vnitřní skartace se zřejmě neprováděla, neboť ve spisu o fondu není o ní žádný záznam. V současné době rozsah fondu činí 0,14 bm. Jazykem archiválií je němčina. V souladu s přílohou č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. byly veškeré archiválie fondu zařazeny do II. kategorie. Písemnosti se v době zpracování fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Torzovité dochování fondu omezuje jeho vypovídací hodnotu. Je možné v něm vyhledat pouze dílčí informace o fungování obecního úřadu a o stavební činnosti v obci.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Ostrov u Bezdržic 1904-1942 uspořádala, pomůcku sestavila v lednu 2005 Kateřina Nová. Úvod k inventáři napsali v lednu 2008 Kateřina Nová, archivářka, a Petr Hubka, ředitel Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky v únoru 2009 vyhotovila Zuzana Kliková.

Plasy 3. března 2009

Petr Hubka, Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Přílohy:

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury:

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. Sechster Band. *Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

DUNDERA, J. A. *Království České, staticky-polohopisně popsané*. Praha, 1845.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého*. Praha, 1848.

Handbuch der mit a. h. Entschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen mit zugleich Berücksichtigung der mit a. h. Entschliessung vom 4. August 1849 genehmigten politischen Eintheilung. Prag, 1850.

Zevrubný popis rozdělení země království Českého. [Praha], [1854].

Verzeichniss der Orts-gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, [1862].

Seznam míst v království Českém. Praha, 1872.

Zákon ze dne 22. března 1874, jímž dává se povolení, aby některé osady posud s jinými obcemi sloučené vyloučily se z posavadního svazku obecního a aby ustavily se co obce o sobě. č. 22/1874 Z. z.

Zákon ze dne 26. listopadu 1874, kterýmž se §§ 3. a 94. zřízení obecního ze dne 16. dubna 1864 mění. č. 87/1874 Z. z.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1886.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1893.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1907.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1934.

Seznam obcí a okresů republiky Česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku (stav ke dni 28. listopadu 1938). Praha, 1938.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, [1939].

Amtliches Deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren. Prag, 1940.

Die Gemeinden des Reichsgaues Sudetenland. Warnsdorf, 1941.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Praha, 1978.

UHLÍŘ, Josef. *Obecní zřízení a řád volení v obcích pro království České*. Praha, 1915.

JOACHIM, Václav. *Řád volení v obcích s prováděcími nařízeními a novela k obecním zřízením*. Praha, 1919.

WEYR, František. *Řád volení do obcí*. Brno, 1920.

KAŇÁK, Josef. *Základy správy obecní, správní příručka českých zemí*. Kutná Hora, 1927.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1931.

KYPR, O. *Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 1933.

LERCH, F. *Unsere Heimat: Eine Heimatkunde des Weseritzer Gerichtsbezirkes und seiner Randgebiete*. Weseritz, 1936.

MACKOVÁ, Marie. K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. *Archivní časopis*, roč. 49, rok 1999, č. 4, s. 235–240.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249–285.

EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historie: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483–546.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
I. Knihy			
1	Parcelní protokol	1904	K 1
2	<i>Trestní rejstřík</i>	1912 - 1939	K 2
3	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	[1920] - 1939	K 3
II. Spisový materiál			
4	Stavební spisy jednotlivých domů v obci	1908 - 1942	N 1
5	Trestní spisy	1929 - 1941	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Ostrov u Bezdrůžic
Časové rozmezí:	1904 - 1942
Počet evidenčních jednotek:	4 (3 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	5
Rozsah v bm:	0,14 (úřední knihy – 0,03 bm, karton – 0,11 bm)
Stav ke dni:	3. března 2009
Zpracovatel fondu:	Kateřina Nová
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková
	dne 3. 3. 2009 – č. j. SOAP/060-119/2009